

ОСОБЛИВОСТІ ДОКАЗУВАННЯ У КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕННЯХ ЩОДО ЗАСТОСУВАННЯ ДО ЮРИДИЧНИХ ОСІБ ЗАХОДІВ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОГО ХАРАКТЕРУ ТА СПЕЦІАЛЬНОЇ КОНФІСКАЦІЇ

ПОПОВ Костянтин Олександрович - аспірант Одеського державного університету внутрішніх справ

<https://orcid.org/0009-0002-2344-1055>

УДК 343.14

DOI: <https://doi.org/10.71404/EP.2026.1.49>

У статті наголошено, що заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб становлять особливий різновид кримінально-правових наслідків, що функціонують у межах квазікримінальної моделі реагування держави на кримінальну протиправну діяльність, зберігаючи зв'язок із кримінальною відповідальністю фізичної особи, але не отожднюючись із нею. Звернуто увагу на главу 37-1 КПК України, яка регламентує спеціальний порядок здійснення кримінального провадження щодо застосування до юридичної особи заходів кримінально-правового характеру й поява якої зумовлена необхідністю забезпечення процесуального механізму реалізації положень ст. 96-3 КК України у випадках, коли провадження щодо уповноваженої фізичної особи є неможливим або має особливості (смерть, розшук, відсутність, інші обставини).

Встановлено, що у кримінальних провадженнях щодо застосування до юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру та спеціальної конфіскації структурними елементами доказування виступають: предмет – як визначена законом сукупність обставин, що підлягають встановленню та дослідженню; суб'єкти – сторона обвинувачення і сторона захисту, які формують доказову базу та на підставі зібраних доказів ініціюють ухвалення процесуальних рішень, а також етапи доказування – збирання, перевірка й оцінка доказів.

Надано поняття доказів як інтегральної єдності фактичних даних та їх процесуальних джерел, що були відшукані, виявлені, встановлені, розшукані, витребувані, вилучені,

перевірені й оцінені з точки зору належності, допустимості та достовірності, а також належним чином закріплені відповідно до вимог кримінального процесуального закону. Основними джерелами доказів у цій категорії проваджень є документи, показання, речові та електронні докази, висновки експертів. Вирішального значення набуває своєчасне виявлення, вилучення й належне процесуальне оформлення документів і майна юридичної особи відповідно до вимог КПК України. Саме сукупність зібраних у кримінальному провадженні доказів та їх належна оцінка слідчим, прокурором, слідчим суддею і судом створюють підстави для формування обґрунтованих висновків і ухвалення законних процесуальних рішень.

Ключові слова: юридична особа, кримінальне провадження, заходи кримінально-правового характеру, спеціальна конфіскація, кримінальні процесуальні засоби, кримінальне процесуальне доказування, доказ, предмет доказування, досудове розслідування.

Постановка проблеми

Розвиток і функціонування демократичної правової держави зумовлюються змістом та спрямованістю її внутрішньої політики, складовою якої виступає кримінальна політика як системний напрям діяльності держави у сфері протидії злочинності. Її сутність полягає у формуванні стратегії та тактики боротьби зі злочинністю шляхом удосконалення кримінального, кримінального процесуального, кримінально-виконавчого

та суміжного законодавства, імплементації міжнародних стандартів у національне правове поле та забезпечення ефективного правозастосування. Об'єктивне втілення кримінальної політики знаходить свій вираз у законотворчій діяльності, кінцевою метою якої є створення дієвих правових механізмів охорони суспільних інтересів і прав людини.

У цьому контексті запровадження в Україні інституту застосування до юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру стало закономірним етапом розвитку національної кримінальної політики, зорієнтованої на європейські стандарти відповідальності за злочини, вчинені в інтересах або від імені корпоративних структур. Прийняття 23 травня 2013 р. Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо виконання Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України стосовно відповідальності юридичних осіб» [1] зумовило внесення змін до КПК України [2], спрямованих на нормативне забезпечення процесуального механізму реалізації відповідних заходів. Зокрема, було визначено процесуальний статус представника юридичної особи, уточнено перелік обставин, що підлягають доказуванню, встановлено порядок початку та закриття досудового розслідування щодо юридичної особи, а також процедури судового контролю та оскарження рішень, що стосуються її інтересів [3, с. 168].

Разом із тим, законодавчі новели, зокрема ст. 64-1 та глава 37-1 «Кримінальне провадження щодо застосування до юридичної особи заходів кримінально-правового характеру у спеціальному порядку» [2], не забезпечили формування цілісної концепції кримінального провадження щодо юридичної особи як структурного елементу системи кримінального процесу.

Аналіз публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми

У контексті предмету дослідження варто звернути увагу на комплексні наукові розробки О. І. Бідної, А. О. Винника, М. В. Крижановського, В. М. Куца, О. О. Михайлова,

О. В. Панченко, М. Є. Панько, О. Ф. Пасеки, О. П. Провоторова, О. Г. Скарбарчука, В. С. Сотниченка, А. М. Яценка. Доробок зазначених вчених має важливе наукове й практичне значення, однак, за сучасних реалій потребує поглибленого вивчення доказування у кримінальних провадженнях щодо застосування до юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру та спеціальної конфіскації.

Виклад основного матеріалу

Згідно з п. 5 ч. 1 ст. 3 Кримінального процесуального кодексу (КПК) України досудове розслідування є самостійною стадією кримінального провадження, яка розпочинається з моменту внесення відповідних відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань і завершується або закриттям кримінального провадження, або направленням до суду обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру, чи клопотання про звільнення особи від кримінальної відповідальності [2].

Згідно зі ст. 91 КПК України, доказування являє собою діяльність із збирання, перевірки та оцінювання доказів, спрямовану на встановлення обставин, що мають значення для кримінального провадження [4, с. 233].

До кола обставин, які підлягають встановленню, належать: факт вчинення кримінального правопорушення (час, місце, спосіб та інші істотні умови його здійснення); винуватість обвинуваченого, форма вини, мотив і мета протиправного діяння; характер і розмір заподіяної шкоди, а також сума процесуальних витрат; обставини, що впливають на тяжкість правопорушення, характеризують особу обвинуваченого, обтяжують або пом'якшують відповідальність, виключають її або зумовлюють закриття провадження; підстави для звільнення від кримінальної відповідальності чи покарання; фактичні дані, які підтверджують, що кошти, цінності чи інше майно, що можуть підлягати спеціальній конфіскації, отримані внаслідок кримінального правопорушення чи є доходами від нього, або використовувалися (призначалися) для схиляння до вчинення правопорушення, його фінансування,

матеріального забезпечення чи винагороди за його вчинення, або становлять предмет злочину, зокрема пов'язаного з незаконним обігом, чи були підшукані, виготовлені, пристосовані або застосовані як засоби чи знаряддя його вчинення; а також обставини, що обґрунтовують застосування до юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру [2].

Згідно з ч. 2 ст. 91 КПК України, доказування у кримінальному провадженні полягає у здійсненні збирання, перевірки та оцінювання доказів з метою встановлення юридично значущих обставин. Обов'язок доведення обставин, визначених ст. 91 КПК України, за загальним правилом покладається на слідчого та прокурора, а у випадках, прямо передбачених ч. 2 ст. 92 КПК України, – також на потерпілого. Разом із тим, обов'язок доведення належності й допустимості поданих доказів, відомостей про розмір процесуальних витрат, а також обставин, що характеризують обвинуваченого, покладається на ту сторону кримінального провадження, яка їх заявляє або подає [2].

Особливої уваги заслуговує позиція О. В. Панченко, яка вперше обґрунтувала доцільність виокремлення в теорії кримінального процесуального права такого різновиду предмета доказування, як спеціально-похідний, притаманний кримінальному провадженню щодо юридичної особи. За її підходом, він має спеціальний характер, оскільки відрізняється за змістом і колом обставин, що підлягають встановленню у цьому виді проваджень порівняно із загальним предметом доказування, та водночас є похідним, оскільки його формування обумовлене наявністю складу кримінального правопорушення у діях уповноваженої фізичної особи й відсутністю процесуальних підстав для закриття провадження щодо неї [5, с. 138].

У теорії кримінального процесу традиційно виокремлюють три базові структурні елементи доказування: предмет, суб'єкт та етапи доказування. Предмет доказування становить сукупність визначених законом обставин, які підлягають встановленню й дослідженню в межах конкретного кримінального провадження. У кримінальних провадженнях щодо застосування до юри-

дичних осіб заходів кримінально-правового характеру та спеціальної конфіскації доказового значення набувають, зокрема: організаційно-правова форма юридичної особи; обсяг і зміст повноважень особи, яка діяла від її імені; фактичні дані, що підтверджують вчинення уповноваженою особою кримінальних правопорушень, передбачених п. 3 ч. 1 ст. 96-3 КК України, від імені юридичної особи, а також діянь, передбачених п. 1, 4 ч. 1 ст. 96-3 КК України, від імені та в її інтересах; невиконання покладених на уповноважену особу обов'язків щодо запобігання корупції, що спричинило вчинення злочинів, зазначених у ч. 2 ст. 96-3 КК України; ступінь тяжкості вчиненого кримінального правопорушення та реалізації злочинного наміру; характер і розмір неправомірної вигоди, отриманої або потенційно можливої для отримання юридичною особою; заходи, вжиті нею з метою запобігання правопорушенню; підстави для звільнення юридичної особи від застосування відповідних заходів або закриття провадження; її майновий стан [5, с. 137; 6, с. 48]. Крім того, у процесі доказування в цій категорії проваджень істотне значення має залучення експертів, зокрема для проведення економічних, фінансово-господарських, товарознавчих та інших експертиз, спрямованих на встановлення розміру шкоди, неправомірної вигоди, характеру фінансових операцій чи реального майнового стану юридичної особи. Висновки експертів нерідко мають визначальне значення для формування обґрунтованої підозри та подальшого прийняття процесуального рішення. Таким чином, експертні дослідження у зазначених провадженнях відіграють ключову роль, оскільки від їх результатів може залежати завершення досудового розслідування в одній із форм, передбачених ч. 2 ст. 283 КПК України [2; 7, с. 75-76].

Наступним ключовим елементом кримінального процесуального доказування є суб'єкт доказування, від процесуальної активності та повноважень якого безпосередньо залежить повнота, всебічність і неупередженість встановлення обставин, що мають значення для кримінального провадження. Відповідно до положень КПК

України суб'єктами доказування виступають сторона обвинувачення та сторона захисту, які реалізують процесуальні функції у межах змагальної моделі кримінального судочинства [2]. Саме в результаті їх доказової діяльності формується доказова база, на підставі якої приймаються процесуальні рішення, у тому числі щодо застосування до юридичної особи заходів кримінально-правового характеру та спеціальної конфіскації [8, с. 31].

Відповідно до ч. 2 ст. 91 КПК України процес доказування у кримінальному провадженні охоплює три взаємопов'язані стадії: збирання, перевірку та оцінку доказів [2]. Зазначена тріада відображає логіку кримінальної процесуальної діяльності, спрямованої на встановлення обставин, що мають значення для ухвалення законного й обґрунтованого процесуального рішення.

У провадженнях щодо застосування до юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру та спеціальної конфіскації доказування набуває додаткової складності, оскільки поряд із встановленням факту вчинення кримінального правопорушення необхідно довести зв'язок між діями уповноваженої фізичної особи та інтересами юридичної особи, наявність корпоративної вигоди, а також підстави для застосування відповідних майнових чи організаційно-правових обмежень. У цьому контексті діяльність органів досудового розслідування та прокурора спрямована на встановлення фактичних обставин, що утворюють доказову основу провадження.

Початковим етапом доказування є збирання доказів – цілеспрямована діяльність уповноважених суб'єктів, спрямована на виявлення, фіксацію та процесуальне закріплення фактичних даних і їх носіїв відповідно до вимог кримінального процесуального закону [9, с. 40]. У кримінальних провадженнях щодо юридичних осіб це передбачає аналіз установчих документів, внутрішніх регламентів, фінансово-господарських операцій, управлінських рішень, а також інших матеріальних і нематеріальних слідів правопорушення. Внаслідок вчинення кримінального правопорушення залишаються певні відображення у матеріально-

му середовищі або у свідомості осіб, що становлять фактичну основу майбутніх доказів [10, с. 119-120].

Другий етап – перевірка доказів – полягає у їх критичному аналізі, логічному зіставленні між собою та з іншими джерелами інформації, перевірці їх походження, достовірності та процесуальної допустимості. За необхідності ініціюється отримання додаткових доказів. Саме на цій стадії особливої ваги набувають гарантії дотримання вимог закону щодо способів одержання доказів, оскільки порушення процесуальної форми може призвести до втрати їх доказового значення.

Третій етап – оцінка доказів – здійснюється відповідно до принципу внутрішнього переконання. Слідчий, прокурор, слідчий суддя або суд оцінюють докази з точки зору їх належності, допустимості, достовірності та сукупної достатності для прийняття рішення [11, с. 15]. У провадженнях щодо юридичних осіб ця оцінка має особливе значення, оскільки від її результатів залежить застосування заходів, які можуть істотно вплинути на правосуб'єктність і майнову сферу юридичної особи. Лише на підставі всебічно перевірених і належним чином оцінених доказів можливе ухвалення законних і обґрунтованих процесуальних рішень.

У ч. 1 ст. 84 КПК України визначено, що доказами фактичні дані, отримані у передбаченому законом порядку, на підставі яких слідчий, прокурор, слідчий суддя і суд встановлюють наявність або відсутність обставин, що підлягають доказуванню [2].

Класики вітчизняної процесуальної науки звертали увагу на складність і багатовимірність цієї категорії. Ю. М. Грошевий і С. М. Стахівський підкреслювали, що подвійне тлумачення поняття доказів ускладнює як теоретичне осмислення, так і практичне використання доказів при ухваленні процесуальних рішень [12, с. 84; 13, с. 120]. У межах жорсткого процесуального підходу В. Г. Гончаренко наголошував, що фактичні дані, навіть релевантні предмету доказування, не можуть визнаватися доказами за відсутності належного джерела та законного порядку їх одержання [14, с. 10]. Аналогічно О. В. Баулін акцентує, що процесуальні

джерела є формою існування фактичних даних у кримінальному процесі, а порушення встановленої процедури їх збирання зумовлює визнання таких доказів недопустимими [15, с. 76].

Враховуючи вищевикладене, *під доказами у кримінальному провадженні слід розуміти інтегральну єдність фактичних даних та їх процесуальних джерел, які у встановленому законом порядку були відшукані, виявлені, встановлені, розшукані, витребувані, вилучені, перевірені й оцінені з позицій належності, допустимості та достовірності, належно закріплені у відповідній процесуальній формі та визнані уповноваженим суб'єктом кримінального провадження як придатні для використання у доказуванні*. Така єдність має бути визнана уповноваженим суб'єктом кримінального провадження як належне джерело доказової інформації. Запропонований підхід враховує специфіку доказової діяльності у кримінальних провадженнях щодо застосування до юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру та спеціальної конфіскації, а тому акцент на процесуальній обґрунтованості походження фактичних даних, їх юридичній силі та доказовій спроможності набуває визначального значення для забезпечення законності, обґрунтованості та справедливості судового розгляду. У зв'язку з цим доцільним є нормативне закріплення комплексного розуміння доказів у кримінальному процесі (ч. 1 ст. 84 КПК України) з урахуванням сучасних викликів правозастосування у сфері притягнення юридичних осіб до квазікримінальної відповідальності.

Як відзначає В. Берназ, доказування як самостійна форма кримінальної процесуальної діяльності здійснюється із застосуванням спеціальних правових засобів, які становлять функціональний елемент механізму кримінального процесуального регулювання. Такі засоби забезпечують не лише реалізацію процесуальних прав та законних інтересів учасників кримінального провадження у межах доказової діяльності, а й досягнення її фундаментальних цілей – встановлення юридично значущих обставин, формування внутрішнього переконання уповноважених суб'єктів і ухвалення законного, обґрунтованого та справедливо-

го рішення у кримінальному провадженні [16].

З розвитком теорії доказування, як зазначає М. А. Погорецький, сформувався ширший підхід до розуміння категорії «засоби», який охоплює не лише докази, а й способи їх отримання, перевірки та використання. У цьому розумінні засоби доказування відповідають на питання: що становить зміст доказування, з яких джерел походять фактичні дані та яким чином вони здобуваються і перевіряються [17, с. 74].

Ю. М. Грошевий до таких засобів відносить, зокрема, витребування предметів і документів, проведення ревізій, перевірку показань на місці, одержання зразків для порівняльного дослідження, експертизу, прослуховування та звукозапис телефонних розмов [18]. Проте, як зазначають М. Є. Шумило та В. В. Вапнярчук, такий перелік не є вичерпним у зв'язку з відсутністю системного нормативного закріплення засобів кримінального процесуального доказування у чинному КПК України, що зумовлює потребу його доктринального уточнення та розширення з урахуванням потреб сучасної правозастосовної практики [19; 20].

Відтак, *засоби кримінального процесуального доказування у кримінальних провадженнях щодо застосування до юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру та спеціальної конфіскації – це система взаємозалежних і взаємопов'язаних процесуальних механізмів, які мають пізнавально-практичний та розумовий характер, застосовуються уповноваженим кримінальним процесуальним законом суб'єктом з метою збирання, перевірки, оцінки доказів щодо застосування засобів впливу, що не є покаранням/формою кримінальної відповідальності, але тягнуть негативні для юридичної особи наслідки майнового, компенсаційного чи організаційно-правового характеру в межах квазікримінальної відповідальності або унеможливають їх настання через передбачені законом передумови, підстави та умови*.

У кримінальних провадженнях щодо застосування до юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру та спеціальної конфіскації основними видами засобів доказування виступають:

(а) підстави як фактичні кримінально-правові (ст. 96-3 КК України) та кримінальні процесуальні дані (ст. 483-1 КПК України);

(б) докази як процесуальна єдність підстав та їх джерел (документи, показання, речові й електронні докази, висновки експертів);

(в) процесуальні способи одержання та перевірки доказів (слідчі (розшукові), у тому числі негласні, дії; витребування, отримання та тимчасовий доступ до речей і документів; ознайомлення з матеріалами провадження; призначення ревізій і перевірок; залучення спеціаліста) з можливістю застосування заходу забезпечення кримінального провадження у вигляді обмеження.

Таким чином, основна діяльність уповноважених суб'єктів доказування під час досудового розслідування у кримінальних провадженнях щодо застосування до юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру та спеціальної конфіскації зосереджена на збиранні, перевірці та оцінці доказів з метою встановлення обставин, які обґрунтовують можливість застосування відповідних заходів впливу. Основними структурними елементами доказування у цій категорії кримінальних проваджень виступають: предмет доказування (сукупність обставин, визначених законом, що підлягають встановленню у зв'язку з вчиненням уповноваженою особою кримінального правопорушення від імені та/або в інтересах юридичної особи), суб'єкти доказування (сторона обвинувачення, сторона захисту, представник юридичної особи та інші учасники провадження) та послідовні етапи доказової діяльності – збирання, перевірка і оцінка доказів як взаємопов'язані стадії єдиного кримінального процесуального процесу.

Висновки

Доказування як форма кримінальної процесуальної діяльності щодо застосування до юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру та спеціальної конфіскації здійснюється із використанням спеціальних правових засобів, що становлять (а) функціональну складову кримінального процесуального права й забезпечують реалі-

зацію процесуальних прав і законних інтересів учасників кримінального провадження в межах процесуальної діяльності та сприяють досягненню її цілей – встановленню юридично значущих обставин, ухваленню законного, обґрунтованого і справедливого процесуального рішення, а також (б) системі взаємозалежних і взаємопов'язаних процесуальних механізмів, що мають пізнавально-практичний і розумовий характер та застосовуються уповноваженим кримінальним процесуальним законом суб'єктом у межах кримінального провадження. Мета – формування належної доказової основи для вирішення питання про застосування до юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру та спеціальної конфіскації.

Основними видами засобів кримінального процесуального доказування у кримінальних провадженнях щодо застосування до юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру та спеціальної конфіскації є не тільки підстави як фактичні кримінально-правові (ст. 96-3 КК України) та кримінальні процесуальні дані (ст. 483-1 КПК України), а й докази як єдність фактичних даних та їх процесуальних джерел (документи, показання, речові й електронні докази, висновки експертів), застосування заходу забезпечення кримінального провадження у вигляді обмеження; способи отримання або способи перевірки вже отриманих доказів (слідчі (розшукові) дії, у тому числі й негласні; витребування речей чи документів; отримання речей чи документів; тимчасовий доступ до речей і документів; ознайомлення з матеріалами кримінального провадження; призначення ревізій та перевірок у кримінальному провадженні; залучення спеціаліста).

Література

1. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо виконання Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України стосовно відповідальності юридичних осіб : Закон України від 23.05.2013 № 314-VII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/314-18>

2. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>
3. Панченко О. В. Щодо питання процесуального статусу юридичної особи, до якої здійснюється кримінальне провадження. *Науковий вісник публічного та приватного права*. Київ, 2017. Вип. 6, т. 3. С. 167–171.
4. Науково-практичний коментар Кримінального процесуального кодексу України / за ред. Т. В. Варфоломеевої, В. Т. Нора. Київ: ЮрінкомІнтер, 2024. 583 с.
5. Панченко О. В. Предмет доказування у кримінальному провадженні щодо юридичних осіб. *Національний юридичний журнал: теорія и практика*. 2017. (7). С. 136–139.
6. Скарбарчук О. Г. Предмет та межі доказування при застосуванні до юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2019. № 4. Р. 181-185.
7. Groshewiy Yu. M., Stakhivskiy S. M. Докази і доказування у кримінальному процесі: наук-практ. посіб. 2-ге вид, стер. К.: КНТ, 2007. 272 с.
8. Олефір Л. І., Помаз Я. О. Контроль за вчиненням злочину: поняття, підстави та завдання під час фіксації збуту наркотичних засобів. *Norwegian Journal of development of the International Science*. 2021. № 56 (2). С. 30-33.
9. Бортун М. І. Процесуальні особливості застосування засобів, що використовуються під час проведення досудового розслідування. *Науковий часопис Національної академії прокуратури України*. К., 2018. № 2. С. 37-46.
10. Козак І. А. Доказування у кримінальних провадженнях про одержання службовою особою неправомірної вигоди: дис... канд. юрид. наук. 12.00.09. К., 2024. 207 с.
11. Гончаренко В. Г. Доказування в кримінальному провадженні : науково-практичний посібник. Акад. адвокатури України. К. : Прецедент, 2014. 42 с.
12. Стахівський С. М. Теорія і практика кримінально-процесуального доказування : монографія. К., 2005. 272 с.
13. Groshewiy Yu. M., Stakhivskiy S. M. Докази і доказування у кримінальному процесі : науково-практичний посібник. 2-е вид., стереотип. К. : КНТ : Фурса С.Я., 2007. 272 с.
14. Гончаренко В. Г. Доказування в кримінальному провадженні : науково-практичний посібник. Акад. адвокатури України. К. : Прецедент, 2014. 42 с.
15. Баулін О. Поняття доказів у кримінальному процесі. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2017. № 1. С. 75–81.
16. Берназ В. Доказування обставин вчинення кримінального правопорушення за чинним КПК України. *Право України*. 2013. № 11. С. 173-178.
17. Погорецький М. А. Нова концепція кримінального процесуального доказування. *Вісник кримінального судочинства*. 2015. № 3. С. 70–78.
18. Groshewiy Yu. M. Поняття і класифікація засобів доказування в кримінальному процесі. *Вісник Академії правових наук України*. 1997. № 3 (10). С. 69-76.
19. Шумило М. Роль і розвиток доказового права у кримінальному процесі. *Часопис українського судочинства*. 2019. № 1. С. 11-16.
20. Вапнярчук В. В. Теорія і практика кримінального процесуального доказування : монографія. Х. : Юрайт, 2017. 408 с.

PECULIARITIES OF PROOF IN CRIMINAL PROCEEDINGS CONCERNING THE APPLICATION OF CRIMINAL-LAW MEASURES AND SPECIAL CONFISCATION TO LEGAL ENTITIES

The article emphasizes that criminal-law measures applied to legal entities constitute a special type of criminal-law consequences functioning within the framework of a quasi-criminal model of state response to criminally unlawful activity. Such measures retain a connection with the criminal liability of a natural person but are not identical to it. Particular attention is paid to Chapter 37-1 of the Criminal Procedure Code of Ukraine, which regulates the special procedure for criminal proceedings concerning the application of criminal-law measures to legal entities. The introduction of this chapter was обусловлено the necessity to ensure a procedural mechanism for the implementation of the provisions of Article 96-3 of the Criminal Code of Ukraine in cases where criminal proceedings against an authorized natural person are

impossible or have specific procedural features (death, search, absence, or other circumstances).

It is established that in criminal proceedings concerning the application of criminal-law measures and special confiscation to legal entities, the structural elements of proof include: the subject of proof as a legally defined set of circumstances that must be established and examined; the subjects of proof, namely the prosecution and the defense, who form the evidentiary basis and initiate procedural decisions on the basis of the collected evidence; as well as the stages of proof, including the collection, verification, and evaluation of evidence.

The concept of evidence is defined as an integral unity of factual data and their procedural sources that have been identified, discovered, obtained, requested, seized, verified, and evaluated in terms of relevance, admissibility, and reliability, and properly

documented in accordance with the requirements of criminal procedural legislation. The main sources of evidence in this category of proceedings include documents, testimonies, material and electronic evidence, and expert opinions. Particular importance is attached to the timely identification, seizure, and proper procedural documentation of documents and property belonging to a legal entity in accordance with the provisions of the Criminal Procedure Code of Ukraine. The totality of evidence collected in criminal proceedings and its proper assessment by the investigator, prosecutor, investigating judge, and court forms the basis for substantiated conclusions and the adoption of lawful procedural decisions.

Keywords: *legal entity, criminal proceedings, criminal-law measures, special confiscation, criminal procedural means, criminal procedural proof, evidence, subject of proof, pre-trial investigation.*